7 વીડી વાઢનારા

મોટા ભાગનાં લોકગીતોનો સંબંધ - સંદર્ભ જીવાતા ગ્રામજીવન - ગ્રામ પ્રદેશ સાથે જ હોય છે. જેમાં બહુધા સંસારની નીતિ-રીતિ અને નિરૂપણની જ પ્રસ્તુતિ હોય છે. અહીં દંપતી તરીકે સમાન હકદાર અને સ્વતંત્ર એવાં સહજીવી - શ્રમજીવી ધણીધણિયાણીની વાત છે. પ્રસ્તુત લોકગીતમાં શ્રમિકવર્ગના અવળચંડા - નિષ્ઠુર પુરુષની સ્વાર્થપટુતા સામે સ્ત્રીની સહજ ખેવના - ખુમારી ઉજાગર થઈ છે. પોતાને મળેલ આજીવિકાનું જે સાધન છે તે સોના - હીરા જેવું અમૂલ્ય છે. શ્રમકાર્યમાં પણ તે પુરુષ કરતાં અગ્રેસર છે. કહો કે ઘરનું અને ખેતરનું એમ બેય કામ તે કરે છે. તે વટેમાર્ગુને ભારો ચડાવવા વિનંતી કરી પોતાનું કાર્ય સંપન્ન થતાં નિરાંત-હાશકારો અનુભવે છે. ભરપેટ જમાડી બંધુપ્રેમ અને આગવું ખમીર બતાવે છે. લોકગીતમાં નિરૂપિત સમાજજીવનની કારમી - ધારદાર વાસ્તવિકતા આપણી બંધ આંખો ખોલવા માટે સુપેરે સક્ષમ છે. નરવું - ગરવું સ્ત્રીદાક્ષિણ્ય પોતાના સંસારને કેવો જીવી-જીરવી જાણે છે એ જ આ લોકગીતના અસલી સૌંદર્યને છતું કરે છે.

સાવ રે સોનાનું મારું દાતરડું રે લોલ (2)
હીરનો બંધિયો હાથ, મુંજા વાલમજી લોલ !
હવે નૈ જાઉં વીડી વાઢવા રે લોલ.
પરણ્યે વાઢ્યા રે પાંચ પૂળકા રે લોલ (2)
મેં રે વાઢ્યા છે દસ વીસ, મુંજા વાલમજી લોલ. - હવે.
પરણ્યાનો ભારો મેં ચડાવિયો રે લોલ (2)
હું રે ઊભી વનવાટ, મુંજા વાલમજી લોલ. - હવે.
વાટે નીકળ્યો વાટમારગુ રે લોલ (2)
ભાઈ મુને ભારડી ચડાવ, મુંજા વાલમજી લોલ. - હવે
પરણ્યાને આવી પાલી જારડી રે લોલ (2)
મારે આવેલ માણું ઘઉં, મુંજા વાલમજી લોલ. - હવે.
પરણ્યે ભર્યું છે એનું પેટડું રે લોલ (2)
મેં રે જમાડ્યો મારો વીર, મુંજા વાલમજી લોલ
હવે નૈ જાઉં વીડી વાઢવા રે લોલ.
(રઢિયાળી રાત)

શબ્દસમજૂતી

વીડી ખડનું નાનું બીડ **હીર** તેજ, રેશમ **પૂળકા** ઘાસના પૂળા **ભારો** ઉપાડી શકાય એટલા જથ્થામાં બાંધેલાં ઘાસ કે લાકડાંનો જથ્થો **ભારડી** ભાર, વજન **મુંજા વાલમજી** નાયિકાનું પતિને કરાયેલું સંબોધન **પાલી** અનાજનું એક નાનું માપ **માણું** પાલી કરતાં મોટું એક માપ **પેટડું** પેટ

સ્વાધ્યાય

1. નીચેના પ્રશ્નોના એક - એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો.

(1) નાયિકા શેના વડે ઘાસ કાપે છે ?
(2) માર્ગમાં નાયિકા શી મદદ માગે છે ?
(3) નાયક નાયિકાને શી મજૂરી મળી ?

Get More Learning Materials Here : CLICK HERE www.studentbro.in

2. નીચેના પ્રશ્નોના ત્રણ-ચાર વાક્યમાં ઉત્તર લખો.

(1) વીડી ન વાઢવા પાછળ નાયિકાનો શો હેતુ છે ?

(2) નાયકનો સ્વાર્થ અને નાયિકાની નિ:સ્વાર્થ ભાવના શી રીતે આલેખન પામી છે ?

3. સવિસ્તર ઉત્તર લખો : ,

(1) 'વીડી વાઢનારા' લોકગીતમાં નાયક કરતાં નાયિકા શી રીતે ચડિયાતી છે - તે જણાવો.

(2) નાયિકા વીડી વાઢવાની ના શા માટે પાડે છે ?

(3) નોંધ લખો : (1) નાયક-નાયિકાની દાંપત્ય ભાવના.

વિદ્યાર્થી પ્રવૃત્તિ

1. 'રઢિયાળી રાત' (સંપા. ઝવેરચંદ મેઘાણી) સંગ્રહ મેળવી તેમાંથી ગમતાં લોકગીતો લખી ભીંતપત્ર બનાવો.
2. આ લોકગીતનું સમૂહગાન કરો.

ભાષા-અભિવ્યક્તિ

લોકોનું, લોકો માટેનું, લોકો વડે જ રચાતું ગીત એટલે લોકગીત. લોકજીવનના ભાતીગળ રંગોની તળપદી રજૂઆત એટલે લોકસાહિત્ય. અહીં લોકગીતની નાયિકાના તેના પતિના મુકાબલે પોતાના સામર્થ્યને અભિવ્યક્ત કરવા જે શબ્દપ્રયોગો થયા છે તે તમે નોંધો.

'પરણ્યે વાઢ્યા છે પાંચ પૂળકા રે લોલ'
મેં રે વાઢ્યા છે દસ વીસ, મુંજા વાલમજી લોલ.'

પૂળાને 'કા' પ્રત્યય લગાડીને તેની અલ્પતા સરસ રીતે બતાવી આપી છે. જાણે પત્ની કહે છે : મરદ થઈને એણે માંડ પાંચ પૂળા બાંધ્યા, એમાં તો શી ધાડ મારી... મેં તો ... આમ અલ્પતાની સાથે 'પૂળકા' શબ્દથી પંક્તિના અર્થની ભાવ-વ્યંજનાને બળકટતા (ચોટ) પ્રાપ્ત થાય છે. આ લોકગીતમાં આવા અલ્પતાસૂચક શબ્દોની તમે યાદી બનાવો.

શિક્ષક પ્રવૃત્તિ

1. શાળામાં લોકગીત ગાન સ્પર્ધાનું આયોજન કરો.
2. વિદ્યાર્થીઓ પાસે સ્થાનિક લોકગીતો લખાવી હસ્તલિખિત અંક તૈયાર કરાવો.

●

Get More Learning Materials Here : CLICK HERE www.studentbro.in